รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการวิจัยของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 11

THE DEVELOPMENT MODEL OF RESEARCH LEADERSHIP OF TEACHERS UNDER THE PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE IN THE INSPECTION REGION 11

กรกฎ พลตรี[1], ศิกานต์ เพียรธัญญกรณ์[2], สวัสดิ์ โพธิวัฒน์[2], และ สำราญ กำจัดภัย[3]

[1]นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

[2]ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

[3]ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและพัฒนาหลักสูตร มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำทางการวิจัยของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 11 2) สร้างและพัฒนารูปแบบการภาวะผู้นำทางการวิจัยของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 11 3) ตรวจสอบประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการวิจัยของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 11 ตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา ดำเนินการ 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษารูปแบบประกอบด้วย การวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ ระยะที่ 2 การร่างและสร้างรูปแบบประกอบด้วย การร่างรูปแบบ ตรวจสอบร่างรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ การสร้างและยืนยันรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ ระยะที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร ครูจำนวน 15 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า 1) องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางการวิจัยของครู มี 5 องค์ประกอบ คือ การมีความเข้าใจทางการวิจัย การมีวิสัยทัศน์ทางวิชาการ การเป็นครูผู้นำการเปลี่ยนแปลง การเป็นครูผู้นำด้านการบริหารจัดการ และการมีจรรยาบรรณและเป็นแบบอย่างทางการวิจัย ภาวะผู้นำทางการวิจัยของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 11 โดยรวมอยู่ในระดับมากเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การเป็นครูผู้นำด้านการบริหารจัดการ การเป็นครูผู้นำการเปลี่ยนแปลง การมีวิสัยทัศน์ทางวิชาการ การมีจรรยาบรรณและเป็นแบบอย่างทางการวิจัย และการมีความรู้ทางการวิจัย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการเป็นครูผู้นำด้านการบริหารจัดการ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือการมีความเข้าใจทางการวิจัย 2) รูปแบบการภาวะผู้นำทางการวิจัยของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 11 ประกอบด้วย หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการของรูปแบบ การวัดผลและประเมินผล สื่อและแหล่งเรียนรู้ กระบวนการพัฒนาประกอบด้วย 1) การฝึกฝนด้วยตนเอง 2) การสร้างประสบการณ์ 3) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่ม 4) การฝึกอบรม 5) การฝึกปฏิบัติจริง ดำเนินการเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การอบรมเชิงปฏิบัติการ 2 วัน ระยะที่ 2 การฝึกปฏิบัติจริง ดำเนินการสัปดาห์ละ 1 ครั้ง โดยใช้เอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการวิจัยของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 5 เล่มประกอบการฝึกปฏิบัติจริง ปฏิบัติการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระยะที่ 3 การติดตามผล โดยการประชุมสรุปและใช้แบบ

ประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำทางการวิจัยของครู และการวัดและประเมินผล 3) ผลของการทดลองใช้รูปแบบการภาวะผู้นำทางการวิจัยของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 11 ทั้ง 3 ระยะ พบว่า ระยะฝึกปฏิบัติจริงผลค่าเฉลี่ยของคะแนนประเมินภาวะผู้นำทางการวิจัยของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสูงกว่าก่อนการทดลอง และระยะติดตามผลสูงกว่าระยะฝึกปฏิบัติจริง

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำ, ภาวะผู้นำทางการวิจัยของครู

ABSTRACT

The purposes of this research were to: 1) investigate components of research leadership of teachers under the Primary Educational Service Area Office in the Inspection Region 11; 2) construct and develop a model of research leadership of teachers under the Primary Educational Service Area Office in the Inspection Region 11; 3) find out the effectiveness index of the developed model research leadership of teachers under the Primary Educational Service Area Office in the Inspection Region 11. This Research and Development (R&D) was divided into three phases: Phase I, Exploring a model through document inquiries, and in-depth interviews. Phase II, Drafting and constructing a model through a model drafting and further refinement by the experts. Phase III, was related to implementing the developed model. The samples consisted of 15 teachers in a school under the office of the Sakon Nakhon Primary Educational Service Area Office 1. Data were analyzed using mean and standard deviation.

The findings were as follow : 1) The five components of research leadership of teachers found were: The research knowledge, The Academic Vision, The Teachers' Transformational Leadership, The Leader Teachers of Management, and The Ethics of Researchers and Exemplary Researchers. The model of research leadership of teachers under the Primary Educational Service Area Office in the Inspection Region 11, as a whole, was at a moderate level with mean scores ranging from high: The Leader Teachers of Management, The Teachers' Transformational Leadership, The Academic Vision, The Ethics of Researchers and Exemplary Researchers, and the Research Knowledge obtained the highest mean score while the lowest one was Effective leadership. 2) The development model of research leadership of teachers under the Primary Educational Service Area Office in the Inspection Region No.11 was composed of principles, objectives, contents, and procedure which involved an intensive workshop, actual training, and monitoring. The procedure comprised three stages: Stage I A Two-day intensive workshop, Stage II Once-a-week training in actual practice setting by applying a five-volume set of handbook of research leadership of teachers under the Primary Educational Service Area Office, Stage III Monitoring through meetings. A behavior assessment of research leadership was also employed. 3) After the three-stage implementation of the research leadership of teachers under the Primary Educational Service Area Office in the Inspection Region 11, the mean scores from the once-a-week training in actual practice setting was higher than that before the intervention and that of the monitoring period was higher than that of the time of the training in actual practice setting.

Keywords : Teacher Leadership, Research Leadership of Teacher

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศที่สามารถสร้างสังคมแห่งความรู้ (Knowledge Based Society) หรือขับเคลื่อนด้วยสังคมฐานความรู้จะสามารถพัฒนาคนหรือประชากรให้มีคุณภาพและศักยภาพสูงได้เปรียบในการแข่งขันและนำไปสู่การพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ดังนั้นในโลกปัจจุบันประเทศต่างๆ จึงพยายามผลักดันประเทศของตนให้เป็นสังคมฐานความรู้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550) ทำให้แนวคิดและทิศทางการพัฒนาประเทศไทยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550–2554) เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ โดยการพัฒนาแบบองค์รวมที่ยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาและวิถีการพัฒนาอยู่บนพื้นฐานของ ดุลยภาพเชิงพลวัตที่เชื่อมโยงทุกมิติอย่างบูรณาการ ทั้งมิติตัวคน สังคมและวัฒนธรรม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและการเมือง รวมทั้งความสมดุลระหว่างมิติทางวัตถุกับจิตใจของคนในชาติ ขณะเดียวกันมีดุลยภาพการพัฒนาระหว่างภายใน คือ ความเข้มแข็งในการพึ่งตนเองบนฐานรากของสังคมและความสมดุลในประโยชน์ของทุกภาคส่วนเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรมกับภายนอกคือ ความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจและสร้างพันธมิตรการพัฒนาในโลกาภิวัตน์ และการพัฒนาในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ประเทศไทยจะต้องเผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทั้งภายนอกและภายในประเทศที่ปรับเปลี่ยนเร็วและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น เป็นทั้งโอกาสและความเสี่ยงต่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะข้อผูกพันที่จะเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558 จึงจำเป็นต้องนำภูมิคุ้มกันที่มีอยู่พร้อมทั้งเร่งสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็งขึ้นมาใช้ในการเตรียมความพร้อมให้แก่คน สังคมและระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสมสามารถพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าต่อไปเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมไทยตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จะเห็นได้จากการที่ที่ประชุมรัฐมนตรีศึกษาของอาเซียนเมื่อเดือนสิงหาคม 2548 ได้ออกถ้อยแถลงร่วม (Joint Statement) ถึงความจำเป็นของอาเซียนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ผ่านกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของภูมิภาค และสร้างอาเซียนให้เป็นชุมชนที่เข้มแข็ง เพื่อให้ทุกคนได้รับประโยชน์จากโลกาภิวัตน์อย่างเท่าเทียม (ASEAN, 2005) ในปัจจุบันการพัฒนาครูให้มีภาวะผู้นำครูได้ก้าวเข้ามาเป็นส่วนประกอบสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาของไทยและเป็นองค์ประกอบที่ชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จในการปฏิรูปสถานศึกษา และการพัฒนาความเป็นมืออาชีพของครู (Liberman, Saxl, and Miles, 2000) เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้สูงสุด ซึ่งครูต้องแสดงบทบาทภาวะผู้นำทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน รวมทั้งมีความรับผิดชอบมากขึ้นในการเปลี่ยนแปลงทั่วทั้งสถานศึกษา (Ketzenmeyer and Moller, 2001; Muijs and Harris, 2003) โดยเน้นไปที่การเรียนรู้และการปฏิบัติงานร่วมกันของบุคลากรที่เกี่ยวข้องอย่างมีทักษะนำไปสู่เป้าหมายร่วมในการพัฒนานักเรียน ครู และสถานศึกษา (Harris and Lambert, 2003) การสนับสนุนช่วยเหลือให้ครูเรียนรู้อย่างเหมาะสม ครูเหล่านี้ก็จะไปช่วยนักเรียนให้เรียนรู้อย่างเหมาะสมเช่นกันซึ่งเป็นหนึ่งในความรับผิดชอบต่างๆ ที่เป็นส่วนสำคัญของภาวะผู้นำ และเป็นหนึ่งในองค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้ทางวิชาชีพระหว่างครูด้วยกันเอง (Goodson and Hargreaves, 2005) การพัฒนาครูจึงจำเป็นอย่างยิ่งในโลกยุคปัจจุบันที่กระแสแห่งความเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสารไหลบ่าข้ามพรมแดนมาถึงกันอย่างรวดเร็ว ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวย่อมส่งผลต่อระบบและคุณภาพการศึกษาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ท่ามกลางสภาวะเช่นนี้ จึงเป็นสิ่งท้าทายอย่างยิ่งสำหรับครู ในการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ครูจึงจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานหรือดำเนินกิจกรรมในวิชาชีพครูได้อย่างมีประสิทธิภาพตรงตามความต้องการของหน่วยงานการศึกษา ตั้งแต่โรงเรียน เขตพื้นที่การศึกษาและกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 มาตรา 24 (5) ที่กำหนดให้มีการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และ

มีความรอบรู้รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ โดยครูอาจเรียนรู้ไปพร้อมกับผู้เรียนจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ และมาตรา 30 ที่กำหนดให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้ครูสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมให้แก่ผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) นั่นแสดงว่าการเป็นครูนักวิจัยต้องมีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติการสอน โดยมีจุดเน้นที่คุณภาพการสอน โดยครูจะบูรณาการเนื้อหาวิชาครู (Pedagogies) และเทคนิคต่างๆ เพื่อนำไปปฏิบัติการสอนในสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งธรรมชาติแล้วบทบาทของครู และสถานการณ์ ส่งผลต่อการเลือกวิธีการที่จะนำมาใช้หรือการศึกษาวิจัยของครู จึงทำให้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบที่เหมาะสม ครูในยุคใหม่จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความสามารถในการทำวิจัยและสามารถใช้กระบวนการวิจัยเป็นพื้นฐานในการสอน (Inquiry-oriented Approach) มองตนเองในฐานะนักแก้ปัญหามุ่งแสวงหาความรู้จากประสบการณ์ต่างๆ ในบริบทชั้นเรียน เพื่อทำความเข้าใจสถานการณ์การปฏิบัติ โดยใช้ข้อมูลเพื่อตัดสินใจปรับปรุงการสอนของตนเองอย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดประสิทธิผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน แต่ครูนักวิจัยมีกระบวนการทำงานในลักษณะเดียวกันคือมีการแสวงหาความรู้อย่างเป็นระบบ และโดยเจตนาหรืออย่างตั้งใจ (Cochran-Smith and Lytle, 1993) การเป็นครูนักวิจัยจะนำมาซึ่งความเชี่ยวชาญในวิชาชีพครูสามารถปฏิบัติงานในวิชาชีพของตนอย่างมีความสุข รวมทั้งยังนำความรู้ดังกล่าวไปใช้พัฒนาผู้เรียนในการหาวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสม (Leggo, 2005) เพื่อพัฒนานักเรียนให้บรรลุจุดมุ่งหมายของระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้นำกระบวนการวิจัยมาใช้เป็นกระบวนการเรียนรู้และดำเนินงานเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ในข้อที่ 1) การใช้การวิจัยในกระบวนการเรียนรู้ มุ่งให้ผู้เรียนทำวิจัยเพื่อใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถวิจัยในเรื่องที่สนใจหรือต้องการหาความรู้หรือต้องการแก้ไขปัญหาการเรียนรู้ได้ ซึ่งกระบวนการวิจัยจะช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกกระบวนการคิดฝึกการวางแผนฝึกการดำเนินงานและฝึกหาเหตุผลในการตอบปัญหา โดยผสมผสานองค์ความรู้แบบบูรณาการเพื่อให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้จากสถานการณ์จริง และข้อที่ 2) การวิจัยพัฒนาการเรียนรู้ มุ่งให้ผู้สอนสามารถทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ด้วยการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาการเรียนรู้ วางแผนแก้ไขปัญหาการเรียนรู้ เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ ให้ผู้สอนสามารถทำวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษาที่นำไปสู่คุณภาพการเรียนรู้ด้วยการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาการเรียนรู้ ออกแบบและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ ทดลองใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ เก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ผลการใช้นวัตกรรมนั้นๆ และให้ผู้สอนสามารถนำกระบวนการวิจัยมาจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ด้วยการใช้เทคนิควิธีการ นอกจากนี้ คุรุสภายังกำหนดให้ผู้ที่จะปฏิบัติงานในวิชาชีพครูต้องมี มาตรฐานความรู้ ด้าน“การวิจัยทางการศึกษา” เป็น 1 ใน 9 มาตรฐานความรู้ของครู สาระความรู้และในมาตรฐานความรู้ “การวิจัยทางการศึกษา” นี้ ครอบคลุม “การวิจัยในชั้นเรียน” “การฝึกปฏิบัติการวิจัย” และ “การใช้กระบวนการวิจัยในการแก้ปัญหา” ด้วย และครูต้องมีสมรรถนะ “สามารถทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียน” และคุรุสภากำหนดมาตรฐานของหลักสูตรปริญญาทางการศึกษาว่าต้องให้บัณฑิต (ครูใหม่ที่จะได้รับใบประกอบวิชาชีพครู) ผ่านการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 1 ปี และผ่านเกณฑ์การประเมินปฏิบัติ การสอนดังคณะกรรมการคุรุสภากำหนดไว้ทั้ง 1) การฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน และ 2) การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ ซึ่งการปฏิบัติการสอนดังกล่าว กำหนดให้ต้องฝึกทักษะและมีสมรรถนะในด้าน “การทำวิจัยในโรงเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียน” (มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา) จากรายงานการวิจัยที่มีการศึกษาสภาพปัญหาด้านการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครู พบว่าครูได้รับการฝึกอบรมการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนกันมาก แต่ผลสัมฤทธิ์ในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน คุณภาพของการวิจัยและคุณค่าของงานวิจัยดังกล่าวในความคิดของครูกลับอยู่ในระดับปานกลาง (Suksunai, Wiratchai, & Khemmani, 2011) ซึ่งสะท้อนให้ เห็นโดยภาพรวมว่าครูผู้สอนในโรงเรียนยัง

ขาดสมรรถนะในการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ซึ่งจากการศึกษางานทางวิชาการและงานวิจัยพบว่าสาเหตุที่อาจทำให้เกิดความล้มเหลวในเรื่องดังกล่าว ได้แก่ ความกลัวในเรื่องเกี่ยวกับการทำวิจัย (Berger et al., 2005) ทั้งๆ ที่การทำวิจัยและการจัดการเรียนรู้เป็นสิ่งที่เกื้อหนุนซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับ กอบกุล จงกลนี (2545) การทำวิจัยในชั้นเรียนของครูยังเป็นปัญหาและมีอุปสรรคอย่างมาก เนื่องจากขาดการบริหารการจัดการที่ดีของโรงเรียน ครูยังมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการทำวิจัยที่ไม่เพียงพอ ขาดความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการวิจัย แม้ครูผู้สอนบางคนจะเคยผ่านการเรียนรู้วิธีทำวิจัยในชั้นเรียนมาแล้ว แต่ไม่สามารถดำเนินการทำวิจัยในชั้นเรียนเนื่องจากความไม่พร้อมหลายๆ ด้านเช่น ครูขาดปัจจัยที่เอื้อต่อการทำวิจัย ไม่มีเวลาเพียงพอ ขาดงบประมาณสนับสนุน ขาดแหล่งเรียนรู้ในการศึกษาค้นคว้า ซึ่งผลดังกล่าวอาจบ่งชี้ได้ว่าครูผู้สอนมองไม่เห็นประโยชน์จากการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนเพราะไม่สามารถนำไปใช้ในสถานการณ์การจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการวิจัยของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 11 ซึ่งเป็นการศึกษาค้นคว้าจากทฤษฎีไปสู่การสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการวิจัยของครู เพราะภาวะผู้นำครูและความเป็นครูนักวิจัย เป็นสิ่งที่มีคุณค่าและมีความสำคัญต่อสถานศึกษามากพอๆ กัน ดังนั้นภาวะผู้นำทางการวิจัยของครู จึงควรมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากภาวะผู้นำทั่วไป ซึ่งในการศึกษาองค์ประกอบและลักษณะของภาวะผู้นำทางการวิจัยของครู จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านทฤษฎีภาวะผู้นำ และศาสตร์ทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านการพัฒนาภาวะผู้นำอันจะเชื่อมโยงไปสู่การระบุองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางการวิจัยของครู อีกทั้งยังไม่พบว่ามีการศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการวิจัยของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จึงเป็นสิ่งที่น่าจะเป็นประโยชน์ทั้งการเสริมสร้างและขยายองค์ความรู้ใหม่ นำไปสู่การปฏิบัติ อีกทั้งเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและวางแผนเพื่อการดำเนินงานส่งเสริมประสิทธิผลด้านการทำวิจัยของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ให้มีมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำทางการวิจัยของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 11
2. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการภาวะผู้นำทางการวิจัยของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 11
3. เพื่อตรวจสอบประสิทธิผลของรูปแบบการภาวะผู้นำทางการวิจัยของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 11

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องรูปแบบการภาวะผู้นำทางการวิจัยของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 11 ครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยทั้งหมด 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การกำหนดกรอบแนวคิดและองค์ประกอบภาวะผู้นำทางการวิจัยของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาการวิจัยในระยะนี้เพื่อให้ได้ องค์ประกอบและรายละเอียดขององค์ประกอบภาวะผู้นำทางการวิจัยของครู มีการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ขั้น คือ ขั้นการวิเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Document Analysis) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยการศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องภาวะผู้นำภาวะผู้นำทางการวิจัยของครู รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำและวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำ แล้วนำมาวิเคราะห์เป็นองค์ประกอบภาวะผู้นำทางการวิจัยของครู และขั้นการศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านภาวะผู้นำและทางการวิจัย จำนวน 6 คน

ระยะที่ 2 การออกแบบ และปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการวิจัยของครู การวิจัยในระยะนี้เพื่อออกแบบ และปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ

ทางการวิจัยของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ขั้นคือ ขั้นการร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการวิจัยของครูโดยวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ และนำข้อมูลที่ได้จากระยะที่ 1 มาสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการวิจัยของครูและเอกสารประกอบการพัฒนาจำนวน 5 เล่ม โดยการศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านภาวะผู้นำและทางการวิจัยจำนวน 6 คน และขั้นการปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการวิจัยของครู และประเมินรูปแบบและเอกสารประกอบการพัฒนา โดยผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านภาวะผู้นำและทางการวิจัยจำนวน 5 คน

ระยะที่ 3 การนำไปทดลองใช้ภาคสนามและสรุปผลการทดลอง การวิจัยในระยะนี้เพื่อตรวจสอบประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการวิจัยของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีการดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้น คือ ขั้นการทดลองใช้ขั้นดำเนินการทดลอง และขั้นสรุปผลการทดลอง โดยนำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการวิจัยของครู และเอกสารประกอบการพัฒนาที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วไปทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการวิจัยของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 11 กับครูโรงเรียนบ้านแป้นสามัคคีราษฎร์บำรุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 จำนวน 15 คน โดยใช้กระบวนการพัฒนาประกอบด้วย 1) การฝึกฝนด้วยตนเอง 2) การสร้างประสบการณ์ 3) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่ม 4) การฝึกอบรม 5) การฝึกปฏิบัติจริง

สรุปผลการวิจัย

1. องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางการวิจัยของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 11 มี 5 องค์ประกอบหลัก 12 องค์ประกอบย่อย คือ 1) การมีความเข้าใจทางการวิจัย 1.1) การวิจัยกับการพัฒนาการศึกษา 1.2) ระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา 2) การมีวิสัยทัศน์ทางวิชาการ 2.1) มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาตนเอง 2.2) มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาร่วมกัน 3) การเป็นครูผู้นำการเปลี่ยนแปลง 3.1) มีความเป็นผู้นำ 3.2) เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ 3.3) เป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับ 4) การเป็นครูผู้นำด้านการบริหารจัดการ 4.1) การประสานงานและการจัดการ 4.2) การพัฒนาวิชาชีพครูให้กับเพื่อนร่วมงาน 4.3) การมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและการพัฒนาโรงเรียน 5) การมีจรรยาบรรณและเป็นแบบอย่างทางการวิจัย 5.1) จรรยาบรรณนักวิจัย 5.2) การเป็นแบบอย่างทางการวิจัย

2. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการวิจัยของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 11 มีส่วนประกอบ คือ หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการของรูปแบบ การวัดผลและประเมินผล สื่อและแหล่งเรียนรู้

3. ผลการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการวิจัยของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 11 โดยเมื่อนำรูปแบบและเอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการวิจัยของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาทั้ง 5 เล่ม ไปทดลองใช้กับครูโรงเรียนบ้านแป้นสามัคคีราษฎร์บำรุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 จำนวน 15 คน โดยทำการประเมินการทดลองใช้ทั้ง 5 ด้าน ประเมินใน 3 ระยะ คือ ประเมินก่อนการทดลอง ประเมินระหว่างทดลอง โดยประเมินหลังสิ้นสุดการฝึกปฏิบัติจริง และประเมินหลังการทดลองใช้รูปแบบ 1 สัปดาห์ พบว่า

ระยะที่ 1 ก่อนการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า ภาวะผู้นำทางการวิจัยของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การเป็นครูผู้นำด้านการบริหารจัดการ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การมีความเข้าใจทางการวิจัย

ระยะที่ 2 ระหว่างการทดลอง พบว่า ภาวะผู้นำทางการวิจัยของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีวิสัยทัศน์ทางวิชาการ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การมีความเข้าใจทางการวิจัย

ระยะที่ 3 หลังการทดลอง พบว่า ภาวะผู้นำทางการวิจัยของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีจรรยาบรรณและเป็นแบบอย่างทางการวิจัย และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การมีความเข้าใจทางการวิจัย

ครูมีความคิดเห็นว่า รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการวิจัยของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 11 เกิดประโยชน์อย่างยิ่งต่อครู เนื่องจากได้รับความรู้จากวิทยากรการศึกษาจากเอกสารประกอบการพัฒนา ได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างครูด้วยกัน ตลอดจนได้ศึกษา ส่งผลให้ครูได้รับความรู้และประสบการณ์ ตลอดจนทักษะ เทคนิค การนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาได้อย่างเหมาะสม

อภิปรายผล

1) องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางการวิจัยของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 11 มี 5 องค์ประกอบ คือ การมีความเข้าใจทางการวิจัย การมีวิสัยทัศน์ทางวิชาการ การเป็นครูผู้นำการเปลี่ยนแปลง การเป็นครูผู้นำด้านการบริหารจัดการ และการมีจรรยาบรรณนักวิจัยและเป็นแบบอย่างทางการวิจัย ภาวะผู้นำทางการวิจัยของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 11 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การเป็นครูผู้นำด้านการบริหารจัดการ การเป็นครูผู้นำการเปลี่ยนแปลง การมีวิสัยทัศน์ทางวิชาการ การมีจรรยาบรรณและเป็นแบบอย่างทางการวิจัย และการมีความรู้ทางการวิจัย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการเป็นครูผู้นำด้านการบริหารจัดการ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือการมีความเข้าใจทางการวิจัย

2) รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการวิจัยของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 11 ประกอบด้วย หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการของรูปแบบ การวัดผลและประเมินผล สื่อและแหล่งเรียนรู้ กระบวนการพัฒนาประกอบด้วย 1) การฝึกฝนด้วยตนเอง 2) การสร้างประสบการณ์ 3) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่ม 4) การฝึกอบรม 5) การฝึกปฏิบัติจริง ดำเนินการเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การอบรมเชิงปฏิบัติการ 2 วัน ระยะที่ 2 การฝึกปฏิบัติจริง ดำเนินการสัปดาห์ละ 1 ครั้ง โดยใช้เอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการวิจัยของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 5 เล่ม ประกอบการฝึกปฏิบัติจริง ปฏิบัติการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระยะที่ 3 การติดตามผล โดยการประชุมสรุปและใช้แบบประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำทางการวิจัยของครู และการวัดและประเมินผล

3) ผลของการทดลองใช้รูปแบบการภาวะผู้นำทางการวิจัยของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 11 ทั้ง 3 ระยะ โดยทำแบบประเมินการพัฒนาภาวะผู้นำทางการวิจัยของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหลังสิ้นสุด 1 สัปดาห์ หลังการทดลอง พบว่า

ระยะที่ 1 ก่อนการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า ภาวะผู้นำทางการวิจัยของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การเป็นครูผู้นำด้านการบริหารจัดการ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การมีความรู้ทางการวิจัย การที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ในด้านการเป็นครูผู้นำด้านการบริหารจัดการ เป็นงานที่ครูต้องทำอย่างสม่ำเสมอเพื่อ

ระยะที่ 2 ระหว่างการทดลอง พบว่า ภาวะผู้นำทางการวิจัยของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การเป็นครูผู้นำการเปลี่ยนแปลง และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การมีความรู้ทางการวิจัย

การที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ในระหว่างที่ทำการทดลอง ได้รับความรู้ และการฝึกปฏิบัติจริงภาวะผู้นำทางการวิจัยของครู ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และมีทักษะ เทคนิคในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการวิจัยเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดความตระหนักนำแนวคิดและทฤษฎีไปประยุกต์ในหน่วยงานที่เป็นสถานศึกษาของตนได้ ซึ่งสอดคล้องกับกัลยรัตน์ เมืองสง

(2550) ที่ทำการศึกษาในเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่พบว่า รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวคิดของผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 การมีกิจกรรมที่ใช้ความคิดความเข้าใจในระดับสูง ได้แก่ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ โดยสามารถจำแนกแยกแยะองค์ประกอบต่างๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ องค์ประกอบที่ 2 มีความสามารถรวบรวมข้อมูลต่างๆ มากำหนดกลยุทธ์ ได้แก่ มีการรายงานผลแผนงาน และโครงสร้างเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการพัฒนางานและกำหนดแผนปฏิบัติการ องค์ประกอบที่ 3 มีความสามารถในการพยากรณ์และกำหนดอนาคตได้ ได้แก่ มีความสามารถเชิงรุกโดยกระทำการแก้ไขปัญหาอย่างเร่งด่วน ในขณะที่ผู้บริหารส่วนใหญ่จะวิเคราะห์สถานการณ์ก่อนและรอปัญหาคลี่คลายไปเอง องค์ประกอบที่ 4 การมีความคิดปฏิวัติ ได้แก่ ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของสถานศึกษา องค์ประกอบที่ 5 มีการกำหนดวิสัยทัศน์ ได้แก่ กำหนดวิสัยทัศน์ที่สร้างจากแรงบันดาลใจ มีความทะเยอทะยาน คิดนอกกรอบ และกว้างไกล และวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่ได้รับเลือกสูงสุด 3 อันดับแรก คือ การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการระดมความคิด ส่วนแนวคิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ประเด็นสำคัญตามองค์ประกอบทั้ง 5 คือ องค์ประกอบที่ 1 ได้แก่ มีการส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนเองและวิชาชีพ เพื่อคุณภาพของการศึกษา องค์ประกอบที่ 2 ได้แก่ มีการทำงานที่มีเป้าหมายและมีความสุขในการทำงาน องค์ประกอบที่ 3 ได้แก่ เป็นนักวางแผนกลยุทธ์ ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ และคิดเชิงรุกได้ องค์ประกอบที่ 4 ได้แก่ มีความคิดในเชิงรุกและสร้างแรงบันดาลใจให้เพื่อนร่วมงานเกิดความคิดริเริ่มในการทำงานและการแก้ปัญหา และองค์ประกอบที่ 5 ได้แก่ กำหนดวิสัยทัศน์ได้ชัดเจนสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม สถานการณ์ปัจจุบัน และเป้าหมายกลยุทธ์ภาครัฐ

ระยะที่ 3 หลังการทดลอง พบว่า ภาวะผู้นำทางการวิจัยของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีจรรยาบรรณและเป็นแบบอย่างทางการวิจัย และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การมีความรู้ทางการวิจัย การที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า ภาวะผู้นำทางการวิจัยของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในช่วงระยะติดตามผลนี้เป็นช่วงที่มีการทบทวน มีการวางแผน การจัดเรียงระบบงานตามรูปแบบและวิธีการที่ได้ฝึกปฏิบัติจริง ทำให้เกิดแนวคิดที่ชัดเจน และได้นำไปประยุกต์ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิผล ส่งผลให้ค่าเฉลี่ยในระยะนี้อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ Heron (1996) Ubben et al. (2001) ที่กล่าวถึง การพัฒนาครูต้องให้ความสำคัญและคำนึงถึงแผนงานหรือโครงการที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียน (Results-Driven Education) การมุ่งให้ครูคิดอย่างเป็นระบบ (System Thinking) และการเรียนรู้ในตัวครูเกิดจากการเป็นผู้กระทำ (active)และการที่ครูได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และมีการฝึกปฏิบัติจริงเพื่อนำความรู้ไปใช้ให้เป็นแบบอย่าง ต้องได้รับการฝึกฝนด้วยเทคนิคและวิธีการที่หลากหลายจึงจะทำให้ครูเกิดแนวคิด วิธีการ และความตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาความเป็นผู้นำทางการวิจัย และครูจะต้องพัฒนาตนเองด้านภาวะผู้นำทางการวิจัยของครูอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ วิโรจน์ สารรัตนะ (2555) ที่ได้ให้ทัศนะว่า การเรียนรู้เกิดจากการกระทำ (action learning) หรือการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) จากการร่วมกันแก้ปัญหาในทุกขั้นตอนจากการวิจัย ถือได้ว่าเป็นการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูงสุด เนื่องจากผลการศึกษาวิจัยพบว่า การกระทำ (Doing) ก่อให้เกิดการเรียนรู้ (Learning) ได้มากถึง 75% ซึ่งสูงกว่ากิจกรรมการเรียนรู้อื่นๆ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการวิจัยของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สามารถใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ควรจัดให้ครูได้รับการพัฒนาภาวะผู้นำทางการวิจัยของครู อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ครูมีการพัฒนาด้านภาวะผู้นำทางการวิจัยของครูในระดับสูงขึ้น ซึ่งจะมีส่วนช่วยในการส่งผลให้การจัดการศึกษาในโรงเรียนประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

1.3 ควรมีการวางแผนการพัฒนาที่ต่อเนื่อง โดยกำหนดเป็นนโยบาย และให้มีหน่วยงานหลักรับผิดชอบในการดำเนินการ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรดำเนินการวิจัยรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการวิจัยของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในเขตตรวจราชการอื่น หรือศึกษาในระดับภาค หรือระดับประเทศ

2.2 ควรนำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการวิจัยของครู ไปใช้ในสถานศึกษาที่เปิดทำการสอนในระดับสูงกว่าประถมศึกษา

2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลภาวะผู้นำทางการวิจัยของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาและพัฒนาภาวะผู้นำทางการวิจัยของครู

เอกสารอ้างอิง

วิโรจน์ สารรัตนะ. (2555). **การวิจัยทางการบริหารการศึกษา: แนวคิดและกรณีศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : อักษราพิพัฒพ์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545) **การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ตามแนว พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.

ASEAN, (2005). **Statement of the Ministers Responsible for Education of ASEAN Countries.** Jakarta, Indonesia : The ASEAN Secretariat.

Berger, J., Boles, K., & Troen, V. (2005). Teacher research andschool change: Paradoxes, problems and possibilities. **Teaching and Teacher Education**, 21(1), 93–105.

Coehran - Smith, M. and S.L. Lytle. (1993). **Inside/Outside Teacher Research and Knowledge.** New York : Teacher College.

Harris, A. & Lambert, L. (2003). **Building Leadership Capacity for School Improvement.** London: Open University Press. Lambert, L., Walker, D., Zimmerman, D., Cooper, J., Gardner, M., Lambert, M.D. & Ford-Slack, P.J. (1995). The constructivist leader. New York: Teachers College Press. Suksunai,

Katzenmeyer, M. and G. Moller. (2001). **Awakening the Sleeping Giant: Helping Teacher Develop as Leaders.** 2nd ed. Thousand Oaks, CA: Corwin.

Leggo, C. (2005) "The Heart of Pedagogy : on Poetic Knowing and Living," **Teachers and Teaching : Theory and Practice**. 11(5) : 439 - 455.

Lieberman, A., Sax, E. R., & Miles, M. B. (2000). Teacher leadership: Ideology and practice. In M. Fullan (Ed.), **The Jossey-Bass reader on educational leadership** (pp. 339-345). Chicago: Jossey-Bass.

Muijs and Harris, (2003). "Teacher Leadership - Improvement through Empowerment? An Overview of the Literature." **Educational Management and Administration.** 31(4): 437-448.

Suksunai, D., Wiratchai, N., & Khemmani, T. (2011). Effects of motivational psychology characteristics factors on teachers' classroom action research performance. **Research in Higher Education Journal**,10, 1-12.

Heron J. (1996). **Co-operative inquiry: Research into the human condition.** Thousand Oak, DA: Sage.

Ubben, GC., Hughes. L.W., & Norris, C.J. (2001). **The principal: Creative Ledership for Excellent schools.** 4th ed. Boston: Allyn and Bacon.